

OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA O'QITISH TIZIMLARINI BOSHQARUVCHI LOYIHA ISHLAB CHIQISH TEXNOLOGIYASI.

Madaminov Uktamjon Ataxanovich
TATU Urganch filali katta o'qituvchisi,
uktam9527@mail.ru

Niyazbekov Usman Matnazar o'g'li
TATU Urganch filali 4-bosqich talabasi,
niyazbekovusmon@gmail.com

Abstract: In this scientific article, the technologies that control the system of education of students in higher education institutions are considered. Management of training systems is a process that is carried out to organize the training process in educational institutions, manage data, and increase the effectiveness of training.

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada oliy ta'lim muassasalarida ta'lim oluvchi talabalarni o'qitish tizimini boshqaruvchi texnologiyalar hisoblanadi. O'qitish tizimlarini boshqarish, ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini tashkil etish, ma'lumotlarni boshqarish, va o'qitish samaradorligini oshirish uchun amalga oshiriladigan jarayondir.

Key words: *clouds computing, individual, personal, traditional online blended.*

Kalit so'zlar: *cloud computing, individual, shaxsiy, traditional, online, blended.*

Oliy ta'lim mazmunini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarining barqaror rivojlanishiga munosib hissa qo'shadigan, mehnat bozorida o'z o'rnini topa oladigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimini yo'lga qo'yish to'g'risidagi PF-4732-son Prezident farmoni aynan oliy ta'lim muassasasi o'quv jarayonlarini takomillashtirishning ustuvor vazifasi hisoblanadi. Ta'lim tizimining hozirgi holati noan'anaviy ta'lim texnologiyalarining rolini oshirish bilan tavsiflanadi. Talabalar tomonidan ularning yordami bilan bilimlarni o'zlashtirish an'anaviy texnologiyalarga qaraganda ancha tezdir. Ushbu texnologiyalar bilimlarni rivojlantirish, egallash va tarqatish xarakterini o'zgartiradi, o'rganilayotgan fanlarning mazmunini chuqurlashtirish va kengaytirish, uni tezda yangilash, samaraliroq o'qitish usullarini qo'llash, shuningdek, har bir kishining ta'lim olish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirish imkonini beradi.

O'qitish tizimlarini boshqarish, ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini tashkil etish, ma'lumotlarni boshqarish, va o'qitish samaradorligini oshirish uchun amalga oshiriladigan jarayondir.

O'qitish tizimlarini boshqaruvchi loyha ishlashda quyidagi texnologiyalardan foydalanishingiz mumkin:

❖ **Maktab boshqaruv tizimlari (SIS):** Bu texnologiya, o'qitish jarayonini boshqarishda asosiy vosita bo'lib, o'qituvchilar, talabalar va ma'muriyat uchun bir-biriga ulashish imkonini beradi. Bu tizimlar orqali o'qituvchilar dars jadvalini tuzish, baholar kiritish, ma'lumotlar bazasini boshqarish va administrativ vazifalarni bajarish mumkin.

❖ **Ma'lumotlar analitikasi va boshqaruv tizimlari:** Bu tizimlar o'qitish jarayonidagi ma'lumotlarni yig'ib olish, tahlil qilish va maqsadli ma'lumotlarni olishda yordam beradi. Bu texnologiyalar yordamida o'qitish tizimlaridagi muammolar aniqlanadi va uni boshqarish uchun yaxshi qarorlar qabul qilinishi mumkin.

❖ **Virtual o'qitish platformalari:** Zoom, Google Meet, Microsoft Teams kabi platformalar, o'qituvchilar va talabalar o'rtasida muloqotlarni tashkil etish, darslar o'tkazish va ma'lumot almashish imkonini beradi. Bu platformalar interaktivlik va qulayliklarini oshirishda foydali bo'ladi.

❖ **Elektron darsliklar:** Elektron darsliklar tayyorlashda yordam beruvchi texnologiyalar, animatsiyalar, video va audio materiallar, interaktiv testlar va vazifalar orqali talabalarga qizg'inchli o'qish va o'rganish imkonini beradi.

❖ **Blockchain texnologiyasi:** Bu texnologiya o'qitish tizimlaridagi ma'lumotlarni xavfsiz saqlash, muvofiqligi va ishlab chiqarishda yordam beradi. Bu xavfsizlik tizimi o'qituvchilar, talabalar va boshqaruvchilar uchun ma'lumotlarni maxfiylikda saqlash imkoniyatini ta'minlaydi.

❖ **IoT (Internet of Things):** IoT texnologiyasi orqali, o'qitish jarayonidagi qurilmalar, ma'lumotlar tizimlari va dasturlar bir-biriga bog'liqlikni ta'minlash imkonini beradi. Misol uchun, smart boardlar, interaktiv proyektorlar, va boshqa IoT qurilmalari o'qitish jarayonini qulay va o'rganishni oshirish uchun qo'llanilishi mumkin.

❖ **Artificial intelligence (AI):** Sun'iy intellekt (AI) texnologiyasi, o'qitish tizimlaridagi ma'lumotlarni tahlil qilish, shaxsiy ta'lim yo'nalishlarini aniqlash, o'quv dasturlarini individuallashtirish va talabalarga maslahatlar berishda yordam beradi.

❖ **Cloud computing:** Bulut kompyuteri texnologiyasi, ma'lumotlar o'qitish tizimlari uchun xavfsiz va moslamalarni saqlashda yordam beradi. Bu, ma'lumotlarga qulay va bevosita kirish, ma'lumotlar o'rtasida birgalikda ishlash, va ma'lumotlarni ta'minlash imkoniyatini beradi.

O'qitish tizimlarini boshqarishning bir necha turi mavjud:

❖ **Traditional (Klassik) boshqarish:** Bu turda, o'qituvchilar darsliklar, kitoblar va qalam-ka'lb chizmachalari yordamida ta'lim berishadi. Bu usulda boshqaruvchilar klasik o'quv jarayonini tashkil etish, talabalarni baholash va dars materiallarini tayyorlash bilan shug'ullanadi.

❖ **Teknologik boshqarish:** Bu turda, o'qituvchilar va boshqaruvchilar texnologiyalardan intensiv ravishda foydalanishadi. Virtual o'qitish platformalari,

elektron darsliklar, video darslar, ma'lumotlar analitikasi va boshqalar kabi texnologiyalar boshqarish jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

❖ **Ma'lumotlar analitikasi asosida boshqarish:** Bu turda, ma'lumotlar analitikasi yordamida o'quv jarayonini boshqarish, o'quvchilarning natijalari va o'quv jarayonini nazorat qilish, o'qituvchilar uchun maslahatlar berish va o'quv dasturlarini yangilashda foydalaniladi.

❖ **Individual (shaxsiy) boshqarish:** Bu turda, har bir talaba o'zining shaxsiy o'quv reja va yo'nalishiga ega bo'ladi. Shaxsiy dastur, maslahatlar va yo'nalishlar berishda individual maslahatdorlik va monitoring bajariladi.

❖ **Online (onlayn) boshqarish:** Bu turda, o'qitish tizimlarini onlayn platformalarda yoki ijtimoiy tarmoqlarda boshqarish amalga oshiriladi. Virtual o'qitish platformalari, webinarlar, ma'lumotlar bazasi va shunga o'xshash texnologiyalar ishlatiladi.

❖ **Blended (aralashtirilgan) boshqarish:** Bu turda, klassik va texnologik usullar arasida birlashgan o'qitish usullari ishlatiladi. Misol uchun, darslar bir qismi onlayn, bir qismi traditsionalli tarzda o'tkaziladi.

Har bir boshqarish turining o'zining afzalliklari va chegaralari mavjud. O'qitish tizimlarini boshqarishning eng yaxshi usuli, muassasaning maqsadlari, resurslari, talabalar va o'qituvchilarning xususiyatlari, va mavjud imkoniyatlari boyicha belgilanadi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, hozir XXI-asr texnologiyalar asr hisoblanib, hamma o'quv majmualar, turli xil davlat ishlari va shunga o'xshash mehnatlar texnologiyalarga moslashish natijasi vaqtini, mablag'ini tejab qo'lib, muommolarga yechim topishda juda yaxshi o'rin tutib kelmoqda. Ta'limga oid texnologiyalar talabalar uydan chiqmasdan yoki tashqi muhitga qaramay ta'lim olish imkoniyatlari yaratilib kelmoqda. Bunda talabalar mablag'larini, vaqtini tejab qo'lib, bir vaqtning o'zida ham ta'lim olishlar, ikkinchi tomondan o'zinning shaxsiy yoki manaviy ishlari bilan mashg'ul bo'lishlari mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Madaminov U.A., Mamatqulov M.S. Ma'lumotlar tuzilmasi va algoritmlari. Innovations in technology and science education. Vol. 2, Issue 9. 05/2023, 10 -16.
2. Madaminov U.A., Bayramova Sh.D. Zamonaviy web texnologiyalar yordamida multimediali web ilova ishlab chiqish. Innovations in technology and science education. Vol. 2, Issue 9. 05/2023, 17-24.
3. Madaminov Uktamjon Ataxanovich, Qalandarova Kamola Shermat qizi. Ta'limda zamonaviy raqamli texnologiyalar va ulardan foydalanishni o'rgatuvchi elektron resurs ishlab chiqish. Innovations in technology and science education. Vol. 2, Issue 9. 05/2023, 37-42.

4. Allaberganova M.R. Madaminov U.A. Methodology of electronic educational resources creation and use of applications. *International Journal of Applied Research* 2020; 6(6): 133-135.
5. Madaminov U.A., Urazboyev K.U. A Program Which Can Teach Students about Java Program Language And Its Functions. *International Journal of Advanced Research in Science, Engineering and Technology*. Vol. 8, Issue 10, 2021/10. 2350-0328.
6. U.A. Madaminov, D.R. Kodirov, E.D. Jolimbetova, Vizual dasturlash yordamida amaliy masalalarni yechish. *Ta'lim fidoyilari*. 2022/6, 77-85p.
7. Ashirova A.I., Allaberganova M.R., Madaminov U.A. Creating an application for training science. 2021 International Conference on Information Science and Communications Technologies. DOI: 10.1109/ICISCT52966.2021.9670410.
8. Madaminov U., Ashirova A., Kutliyev S. Didactical potential of using the electronic textbook in the process of learning computer graphics. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*. 2021/4/14, 5207-5217p.
9. U.A. Madaminov. Methods of teaching and improving web programming in higher education organizations. *International Conference on Information Science and Communications Technologies*. DOI: 10.1109/ICISCT55600.2022.10146962.
10. Madaminov U.A. Zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalangan holda pedagogik o'lchov me'zonlari elementlari va ulardan foydalanish uslubi-yatini o'rganish. *Образование и наука в XXI веке*. 2023.
11. U. Madaminov, Qodirov D. Creating an application for training science. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*. 2023/5/17, 295-300p.
12. Madaminov U., Qodirov D, Razzoqova Z. Oliy ta'lim tashkilotlarida mutaxassislik fanlarni o'qituvchi mobil ilovalarni ishlab chiqish. *Innovations in Technology and Science Education*. 2023/6/3, 813-816p.
13. Madaminov U., Xudaybergenov T. Use of modern digital technologies in the educational process. *International scientific conferences with higher educational institutions*. 2023/5/5, 699-701.
14. Madaminov U. Pedagogik jarayonlarda raqamli texnologiyalardan foydalanish. *Komputer texnologiyalari*. 2022/4/30.
15. Madaminov U., Sadikov M. Development and application of computer graphics training software in information technology. (ICISCT). 2021/11/3. DOI: 10.1109/ICISCT52966.2021.9670321.
16. Madaminov U., Qodirov D., Avezov M. Use of visit karakalpakstan mobile app in the development of tourism in the republic of karakalpakstan. *International journal on human computing studies*.